

[Transcript] Dagens Eko / Historien om det svenska vargmotståndet

Niklas motståndet, som finns mot varjar här i Sverige, stickde ut, skulle du säga?
Inget annat land har ett så organiserat motstånd från jägarkåren som vi har i Sverige.
Det här är Dagens Eko med Robin Olin.
Idag, historien om det svenska varjmotståndet.
En grupp män i gråvita spräckliga överhåller och vita balaklavor med uthända håll vid ögonen tar sig allt djupare in i skogen.
Granarna är tunga av snö.
Det är januari 2023.
Nu har jägarna samlats för den största varjjakten i modern tid.
75 varjar ska fällas i de fem varjtätten.
Det finns ju varje överallt och det är ju följt som drar för att gå ut i skogen.
Vargen ökar hela Europa. Det är ingen som helst hot mot varjestammen.
Och det finns en stor majoritet i riksdagen för att minska varjestammen.
Så den här avskjutningen är bara början.
Gäst är Niklas Sakrizon, programledare för Vetenskapsradionklotet.
Vad börjar egentligen historien om det här starka varjmotståndet som finns i Sverige?
Om en enda sedan vi människor blev jordbrukare så har ju konflikter med vargen funnits där.
Man kan ju se det i vår nordiska mitologi.
Oden dödades ju av Fenris Ulven varje.
Ja, det är Ulv varje.
I Bibeln, där är vargen nästan till jävelen själv.
Och inte minst i kulturen, i sagorna.
Selman Lagerlov baserar ju sina böcker på muntliga berättelser från den här tiden.
Och hon beskriver ju vargen som blodtörst är att den vill sätta tänderna i människors kött.
Vargen!
Vargen!
Vargen!
Och det är ju inte så röra.
Jag tycker jag har kvar den bilden någonstans.
Det här med att vargen tar människor, det är ju något väldigt ovanligt.
Det som däremot sker också när vargen attackerar ta en bostad.
Det är ju att den dödar mer av djuren än vad den behöver äta.
Tänk dig själv att du lever av och är helt beroende av får i början av 18-talet.
Du är bonde.
Och sen morgon i det gröna gräset så ser du blod.
Och när du höjer blicken så ligger det två får.
Med bakbenen, bortrivna, köttslamsor, runt omkring.
En bit längre fram så ligger det ett till får.
Med stora delen av ryggen, bortfläkt.
Ytterligare fem får hittar du närmare ett stängsel.
Det är blod i ullen, blodiga ben, de är hela men de är rivna som man säger.
Och ett av fåren andas fortfarande.
Skräckslaget, uppspärade ögon, stirrar rakt fram.
Det är alltså en varje som kan orsaka.

[Transcript] Dagens Eko / Historien om det svenska vargmotståndet

Ett sånt kaos.

Och det här ser väl vi människor som någonting extra illa, om man säger så.

Ja, det är ju helt onödigt.

Men hur gör man då i den här tiden när på något sätt mytologiska skräckbilder av varja blandas med den väldigt verkliga effekten av vargen på min bostad.

Hur gör man för att bli av med problemet?

Det fanns ju enorma varjejakter.

Alltså det var ju obligatoriskt att delta.

Det var ju tusentals människor som samlades.

Och man ringade in varjarna.

Och man byggde stora grupper där de skulle falla ner.

Och man använde olika metoder för att locka varjarna.

Man förgiftade varjar.

Man hängde upp valparna i träden så de skulle yla och locka till sig resten av familjen.

Och så sköt man dem.

Det är specifika sättet att fånga varje på vad till och med någonting som emigranterna födde med sig till USA.

Där det också pågick en varjutrotning kan man faktiskt kalla det då.

Hänga upp valparna i träden.

Kallar det för The Swedish Method.

Under stora emigrationen till och med har jag läst att en del orsak var just varjplågan som den kallades.

Så att man flydde från ett landskap som gav en för lite mat och där också vargen på något sätt härgade.

Det är en ständig kamp här, människa och varje.

Ja, precis. Det har ju varit så.

Vad händer sen då? I Sverige? För de som inte flydde undan till Amerika?

Jo men den här varjplågan lyckas man ju få bort successivt.

I norra Sverige så har ju alltid vargen funnits kvar för man har kommit invandrade varje från Ryssland och Finland och så här.

Men i slutet av 1800-talet redan så börjar ju vargen bli väldigt ovanlig i södra Sverige.

När vi får bort rovdjuren och framför allt vargen då så gör vi ju naturen till en tryggare plats.

Det är liksom en jätteträdgård.

Det är skogsproduktion och jakt.

Antalet älgar ökar bland de stora skogsplantagen som växer fram eller de stora skogarna som planteras upp.

Det som händer då är att bunderna ute på landsbygden börjar jaga med löshund där man släpper sin hund lös ut i skogen

och den ställer en älg, får älgen och stanna där så att man kan skjuta älgen.

När vargen levde i skogen så gick ju inte det.

Men här kan man då säga att man har på något sätt bytt ut vargen i skogen mot sig själv, människan, eller?

Ja men precis, alltså den rollen som vargen hade om man säger det i det svenska ekosystemet för hundratals år sedan.

[Transcript] Dagens Eko / Historien om det svenska vargmotståndet

Det har ju vi människan tagit över.

Man fick ju betalt om man lyckades döda en varg.

Alltså om jag börjar sprang ut och hålla av en.

Ja, precis. Och den här skottpengen på vargen, den fanns kvar ända fram till 1900-talet.

Ända fram till 1966. Men då över en natt så blev den fridlyst.

Vargen blir fridlyst.

Vad ger det för konsekvenser för den här vargfria skogen som man skapat?

Det är ju först i slutet på 70-talet i norra värmland.

När det kommer rapporter om att man ser stora hundspår i snön, som visar sig var då en varjhane, så man förstår att, oj, nu kanske vargen verkligen kommer tillbaka.

En morgon, ett par år senare, 1983, två dagar innan nyårsafton.

En man går ut för att hämta posten i det lilla samhället Liden i norra värmland.

När han ser en vätskämnd älgkviga stapla ut från ett skogsbryne framför honom.

Och strax där bakom så kommer en stor ljus hund.

Men vad är det här? Det är vingen älgjak nu. Så ser han en till såna här hund som kommer ut.

Jättestor hund. Väldigt långsvans. Så förstår han att det här är varjar.

Åtta stycken varjar passerar med honom.

En hel varjflock finns nu i norra värmland.

Människorna där tror ju då att det här är staten, det är myndigheterna, det är miljörelsen som har planterat ut varj här.

Naturvårdsverket och Ljukvårdsförbundet hela högen.

Det är väl taringen hänsyn till befolkningen. Det är väl det vi ska tänka på.

Det som bor av vargen på knutarna är de som bekymmer ni.

Människor B är sett i Stockholm för att protestera mot att vargen är tillbaka.

Nu är ni 20 stycken som är med upp till Stockholm.

Vi som bor där uppe måste få bestämma om vår närmiljö.

Och det får inte vara några på Naturvårdsverket som ska handla om den socken.

Men är det miljörelsen och en slags stads hippis som har planterat ut dem då?

Nej, idag är ju till och med svenska jägare förbundet tror jag att det här stämmer inte.

Utan den kom tillbaka. Det var troligen en varg från rysk-Finländska populationen som hade vandrat ner och så befunnit sig på gränsen mellan Norge och Sverige ett tag.

Sen har det kommit en till, så har de fått barn helt enkelt.

På 90-talet kommer det ytterligare en varg från Finland.

Då blir det uppemot hundra vargar, tio gånger växer populationen på kanske bara ett år tionde.

Men det är spännande när du berättar det så här för att folk blir chockad över att vargen är där.

Som att det är något helt nytt.

Ja men precis.

Hur låter det då bland de som bor i de här trakterna där vargen helt plötsligt drycker upp igen?

Det är en rädsla för att vargen ska ta jakthundarna, ta vanliga hundar som är ute på promenad och även för barn som springer ute.

Jag tror inte folk griper att just Aarum springnas ramtusen. Det är inte trevligt.

De känner ju olustkänslor över att överhuvudtaget vara ute i skogen, säger de.

Det är vi på gränsbygden som äger problemet. Det är inte statsporn som äger problemet utan det är vi som blir drabbade i gränsbygden.

[Transcript] Dagens Eko / Historien om det svenska vargmotståndet

Och vi är irriterad alltså.
Jagas är ingen varg då.
Tidigare så har man skjutit vargar i skydds jakt.
Det är ju någonting som också pågår än idag ute i Europa och i andra länder.
Om det är en varg som har kommit in, tagit 50 få i en hage, då letar man upp den vargen och skjuter den.
Den som har gjort den dumt liksom.
Men vargpopulationen växer till flera hundra stycken.
Innan den första officiella, om man säger, licensjakten på vargen startar.
2010 i Sverige, vad som händer, det är att man bestämmer.
Okej, ni får skjuta i stort sett vilka vargar ni vill i de här specifika reviren.
Och det skapar ju också ett väldigt ramaskivt.
Från miljöorrörelsen, från djuretsaktivister och det blir ju...
Då växer ju konflikten ännu mer.
Men Dudniklas, jag tycker att man har hört ganska många gånger när man hör de som är mot vargen
eller i varje fall vill hålla nere.
Populationerna har varg mycket i Sverige.
Argumentera att det återkommer att vi som bor här i städerna och inte riktigt...
Att vi inte förstår.
Och jag menar, om jag bara går till mig själv, jag har aldrig sett skymt inom vargen.
Förutom på så, liksom.
Har du sett varg?
Jag har gjort det.
För fem år sedan i ett forskningsprojekt i Dalarna så var jag med när de skulle börja märka vargar med GPS och radiosändare.
Då kommer forskaren att håka en sand på en skoter och plocka upp med sig.
Häng med här, Niklas.
Då har de lokaliserat en varg.
Helikopter kallas in och med bedövningsspil lyckas de skjuta en varg.
Som ligger där ser nästan brusad ut.
Och forskarna lyfter den och får hantera den då.
De måste göra det för att ta prover, väga den, mäta den på olika sätt.
Man måste säga vad jag ser vargen här.
Man ser hur den andas för ett ånger från nosen.
Vad som händer sen är att helikoptern åker iväg med alla de här assisterna och veterinärerna.
Det är en av de mäktigaste ögblikerna jag har varit med när helikoptern lyfter.
Och jag står framför vargen ensam kvar i snön.
Sen finns Håkan sand bakom mig då.
Den reser sig upp.
Då börjar den gå mot oss.
Vi är kanske bara 5-10 meter ifrån vargen.
Då är det som att den raglar till, den ser oss.
Då börjar den gå.

[Transcript] Dagens Eko / Historien om det svenska vargmotståndet

Försiktigt går den tillbaka igen.

Då går den en cirkel runt oss.

Och då börjar hjärtat slå lite snabbare.

Efter ett tag säger det som att den börjar röra sig väldigt mycket smidigare i snön.

Den flyter fram.

Och då märker man att den är duktig på att röra sig i det här landskapet.

Och så är det som att den bara flyter iväg och ut med skogsprinet och så bort.

När de svenska jägarna i januari år ger sig ut i den snötäckta skogen

för att inleda årets rekordstora varjakt

så är det efter ett riksdags beslut 2022.

De har ett starkt politiskt stöd i ryggen.

Vi kan också se att nu har konfliktnivå när det gäller varje ökat

och acceptansen har också minskat.

Från den tidigare socialdemokratiska landsbygdsministern Anna-Karin Zäteberg

är den nuvarande Kristdemokraten Peter Kullgren.

Men som sagt regeringen, sin ställning till de här frågan är ju att

vi vill ha en betydligt mindre varje stamm än idag.

Utom Miljöpartiet och Vänsterpartiet vill nu minska varje stammen rejält.

I maj i år debatteras frågan i riksdagen

och socialdemokraten Patrik Björk verkar tävla

med landsbygdsminister Peter Kullgren

om vem som har hårdast linje mot vargen.

Vad ska regeringen göra åt varjplågan, undrar han i talastolen?

Jag tror att man också skulle kunna hämta att vara en invasiv djurart

i min valkrets om inte att varje på många många hundra år.

Att den nu finns där är vara på grund av att människan har fått hit den.

Men Dudniklas, som jag förstår rätt så kokar allt ner till siffror kan man säga.

Alltså hur många varjar ska det finnas i Sverige?

Vad finns det för olika åsikter där om det?

Naturvårdsverket har ju utrettat här för ett par år sedan

med två separata forskargrupper som kom fram till siffran 300.

Det är den som vi har rapporterat till EU

som är gynnsam bevarande status för den svenska vargen.

300 stycken ska det finnas

med en införsel av en varje från Finland eller Ryssland

eller någon annanstans ifrån vart femt år

för att undvika innehavel.

Sen har ju den svenska varjestammen blivit större än så.

Och där har ju utlös då en politisk strid

om att vi behöver minska antalet varjar.

Så då har ju Naturvårdsverket fått i uppdrag då

att undersöka kan vi ha ner mot 170-200 varjar.

Sen finns det ju både forskare men framför allt miljörörelsen

som pratar om att det borde finnas minstående tusen varjar

för att den här genetiska variationen ska bli acceptabel.
Och varremotståndarna då?
Ja men de riktiga varremotståndarna
vill inte ha varje, noll med andra ord.
De vill ha bort varje igen.
Och det där att vi med i EU så finns det någon krav
på att Sverige ska ha varje?
Det som händer på 90-talet också
är att art och habitatsdirektivet bildas
och just vargen får en väldigt stark bevarande status.
Och Sverige driver ju frågan i EU nu
att sänka vargens bevarande status.
Så EU på något sätt ålägger Sverige
att ta hand om att bevara vargen?
Precis, flera gånger har ju EU-kommissionen
varnat Sverige och sagt att
ni blir ställd inför rätta om ni inte skärper er.
Det som är speciellt och särskilt tydligt i Sverige
är ju jägarna, starka rust och omfattande motstånd.
150 000 medlemmar, de har en lobbyorganisation
i EU och de lobbar mycket mot regeringen.
För det finns ingen annanstans en sån här
omfattande licensjakt som vi har i Sverige.
Du, Niklas, som du tittar i kristallkulan
eller kanske är jaktsikaren här in mot framtiden,
tror du kommer att vi har varg i Sverige?
Jo, men det tror jag. Och jag tror att
vi kommer ha fler vargar i Sverige.
Men jag tror också att vi kommer ha en jakt
på varg i Sverige just för att skapa
en acceptans mot vargen.
Den stora frågan för i vinter nu
är ju var kommer vi jaga varg?
Kommer vi ha vargjakt utanför linköping i Skåne?
Det är ju någonting som man för 10-20 år sedan
skulle tycka var.
Men det finns alltså så mycket varg, även där nu?
Där finns revir.
Antalet vargar i Skåne har ökat snabbt.
Ännu en varg har skådats i Skåne.
Linköping kan bli en så kallad vargfri zonja
efter en motion från Sverigedemokraterna
som under tisdag röstat sen om på kommunstyrelsen.
Det är fucking varg!

[Transcript] Dagens Eko / Historien om det svenska vargmotståndet

Oh my fucking lord!

Om regeringen på något sätt står vidare här
att de vill sänka vargpopulationen,

då behöver vi ju ännu större vargjakter.

För vargen har visat att den är ganska bra
på att överleva.

Den är expert på att överleva,

även om du jagar den.

Men kan man se det som någon slags misslyckande
för dem som vill ha bort vargen då?

Att det springer runt vargar i Skåne till exempel?

Nej, de kommer ju få ytterligare medvinden tagligen

för att historien har visat att när vargen kommer nära
människan så är det väldigt många som reagerar

och tycker att det är olustigt helt enkelt.

Så den här politiska medvinden som de har haft

på senare år kanske kommer att förstärkas.

Tack Niklas.

Tack Robin.

Naturvårdsverket har nu beslutat att varjakt
kan bli aktuellt i södra Sverige.

Det är nu upp till länsstyrelserna lokalt
att besluta om licensjakt.

Det är första gången i modern tid
som det södra rovdjursförvaltningsområdet
får möjlighet att besluta om licensjakt på varje.

Varje stammens utbredning är ju huvudsak
i mellan Sverige,

men ökar alltså nu också i de södra landskapen.

Och det var allt från Dagens Eko.

Vi hörs igen imorgon.

Programledare var Robin Olin,

gäst Niklas Akrisson

och producerade jördet Ludvig Jansson och Elin Romiljoto.